

ҚАРАҒАНДЫ ҚАЛАСЫНЫҢ БІЛІМ БӨЛІМІ ҚАСЫМ АМАНЖОЛОВ
АТЫНДАҒЫ БММ КМҚК

КЕЛІСІЛДІ

«Қ. Аманжолов атындағы БММ» КМҚК

Қарағанды

Әдістемелік кеңес

ӘК хаттамасы №

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

БЕКТЕМІН

«Қ. Аманжолов атындағы

БММ» КМҚК директоры

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

«10» 11 ай 2025 ЖЫЛ

**«ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУ
ЖҮЙЕСІНДЕГІ ДӘСТҮРЛІ ӘН ӨНЕРІ»
ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫСТАР**

Автор: Байготанов Ерден Жуматаевич,
«дәстүрлі ән» сыныбының оқытушысы

Қарағанды 2025

КІРІСПЕ

Қазіргі заманда ұлттық өнерімізді дамыту мен оны келесі ұрпаққа жеткізу ісі ерекше маңызға ие. Әсіресе қосымша білім беру жүйесінде дәстүрлі ән өнерін оқыту – шәкірттердің өнерге деген қызығушылығын арттырудың, ұлттық мәдени құндылықтарды бойларына дарытудың әрі болашақта кәсіби деңгейге жетелеудің маңызды жолы. Осы себепті, дәстүрлі ән өнерін жүйелі түрде меңгертуде әдістемелік ұсыныстарды дайындау – уақыт талабы.

Зерттеу өзектілігі мен қажеттілігі

– *Ұлттық өнерді насихаттау.* Дәстүрлі ән орындаушылығының мазмұны, мәнері мен домбырамен сүйемелдеу әдістері жас буынның музыкалық ой-өрісін кеңейтеді.

– *Тарихи-мәдени мұраны сақтау.* Дәстүрлі ән өнері – бабаларымыздан жеткен асыл қазына, оны оқыту арқылы ұлттық өнеріміздің сабақтастығын жалғастырамыз.

– *Оқу-тәрбие үрдісін жетілдіру.* Қосымша білім беру жүйесінде ұлттық музыкалық өнерді оқытуға арналған бірыңғай, жүйелі әдістемелік ұсыныстардың болмауы педагогтардың жұмысын қиындатады. Жаңадан құрылатын әдістемелік ұсынымдар осы олқылықты толтыруға бағытталады.

Қысқаша әдеби шолу мен тәжірибелік талдау

Осы салаға қатысты әдебиеттер мен ғылыми еңбектерде дәстүрлі өнерді оқытудың түрлі тәсілдері мен әдістері сипатталған. Дегенмен олар жалпы сипатқа ие және көпшілік жағдайда мектеп бағдарламаларында толық қолданылмай жатады. Іс жүзінде тәжірибелі педагогтердің авторлық әдістемелері бар, бірақ олар кеңінен таралмаған және жүйелі түрде жинақталып, біріздендірілмеген.

Мақсатты аудитория

Бұл әдістемелік ұсыныстар қосымша білім беру ұйымдарының (өнер мектептері, музыка мектептері және т.б.) педагогикалық ұжымдарына, дәстүрлі ән өнерін оқытатын мамандарға, сондай-ақ болашақта осы бағытта білім алғысы келетін студенттер мен жас мамандарға арналған.

Ұсынылатын көмектің сипаты

Аталған басылымда дәстүрлі ән өнерін оқытуға қатысты ең тиімді әдістер мен тәсілдер сараланып, сабақ үрдісін ұйымдастыру және басқару бойынша нақты нұсқаулар беріледі. Педагогтерге көмектесу, оқыту әдістерін жетілдіру, оқу бағдарламасын жасақтау, орындаушылық шеберлікті дамыту және тәрбиелік мақсаттарды ұштастыру – осы жұмыстың негізгі міндеттері.

Осылайша, бұл әдістемелік ұсыныстар қосымша білім беру жүйесінде дәстүрлі ән өнерін дәріптеу мен оқытудағы негізгі өзекті мәселелерді шешуге бағытталған және педагогтер қауымы мен өнерпаздарға тәжірибелік тұрғыдан көмек береді.

НЕГІЗГІ ТЕЗИСТІ БАЙАНДАУ

Дәстүрлі ән өнерін меңгертуде оқу-тәрбие үрдісінің тиімділігі мен мазмұнын арттыру – негізгі мәселе. Осы мақсатқа қол жеткізу үшін келесі қағидаларға сүйену ұсынылады:

1. Ұлттық мәдени тамырмен байланыс

– Оқушыны тарихи-мәдени мұрамыздың қайнар көздерімен таныстыру;

– Ән тарихын, орындаушылық дәстүрін талдау арқылы ұлттық сананы нығайту.

2. Жеке тұлғалық-бағдарлы тәсіл

- Оқушының жас ерекшелігі мен қабілетіне қарай жұмыс істеу;
- Әрбір шәкірттің дыбыс диапазоны мен орындаушылық мәнерін ескеру;
- Тәжірибеге, психологиялық жай-күйіне сәйкес әдіс-тәсілдерді таңдау.

3. Үздіксіздік және жүйелілік

- Оқыту үрдісін сатылы түрде ұйымдастыру: қарапайым жаттығудан күрделі шығармаларға біртіндеп көшу;
- Теория мен тәжірибені ұштастыру: орындаушылық дағдыларды игеру үшін үздіксіз практикалық жұмыс жүргізу.

4. Пәнаралық ықпалдастық

- Ән мен домбыра сабақтарын басқа өнер түрлері (би, театр, т.б.) немесе әдебиет, тарих сабақтарымен байланыстыра өткізу;
- Шәкірттердің музыкалық ой-өрісін кеңейтіп, өнерге жан-жақты көзқарас қалыптастыру.

5. Творчестволық еркіндік пен импровизация

- Оқушының орындаушылық шеберлігін арттыру үшін импровизациялық элементтерді енгізу;
- Ән мен домбыраның өзара үндесуінің мүмкіндіктерін кеңейту, вариациялар жасау дағдысын дамыту.

6. Озық технологияларды пайдалану

- Аудио-видео материалдарды қолданып, тарихи орындаушылардың мәнерін салыстыру;
- Заманауи IT-құралдармен (онлайн платформалар, электронды оқулықтар) білім беру процесін қолдау.

Дәл осы тәсілдерді үйлесімді енгізу арқылы қосымша білім беру жүйесінде дәстүрлі ән өнерін тиімді меңгертуге болады. Бұл оқушылардың музыкалық қабілеттерін ашып қана қоймай, олардың ұлттық өнерге деген құрметі мен сүйіспеншілігін арттыруға септігін тигізеді.

ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҮДЕРІСТІҢ МАЗМҰНЫ МЕН ҰЙЫМДАСТЫРУ БОЙЫНША ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУЛАР

1. Оқу мазмұнын қалыптастыру

- Репертуарды таңдау: Жас ерекшелігі мен орындау деңгейіне сай келетін дәстүрлі әндер мен күйлерді іріктеу. Әндердің тарихи, әдеби мән-мағынасын түсіндіру арқылы оқушының қызығушылығын арттыру.

- Теория мен практика: Вокалдық жаттығулар, дыбыс жаттығуларын домбыра сүйемелімен ұштастырып жүргізу. Дәстүрлі орындаушылық мәнерге тән дыбыс шығару, тыныс алу, артикуляция, интонация мәселелерін теориялық біліммен бекіту.

2. Педагогикалық процесті жоспарлау

- Сабақ құрылымы: Жеке сабақтарға, топтық жұмысқа және қосымша репетицияларға уақыт бөлу. Жеке сабақта орындаушылық дағдыны тереңдету, топтық сабақта ансамбльдік сезіну мен бір-бірін тыңдау мәдениетін дамыту.

– Уақытты тиімді пайдалану: Сабақтың әр кезеңін (жылыну жаттығулары, негізгі бөлім, қорытынды) нақтылай жоспарлау. Орындаушылық дағдыны сабақ сайын қайталап, жүйелі түрде дамытып отыру.

– Оқу нәтижесін бағалау: Аралық және қорытынды аттестация өткізу, концерттік сынақтар ұйымдастыру. Шәкірттің вокалдық, орындаушылық, сахналық тәжірибесін кезең-кезеңімен сараптау.

3. Оқыту әдістері мен тәсілдерін тандау

– Көрнекілік және есту: Домбыраны дұрыс ұстау, қағыс түрлерін көрсету, дыбыс тербелісін тікелей тыңдау арқылы оқушының орындаушылық дағдыларын қалыптастыру.

– Түсіндіру және демонстрация: Мұғалімнің орындап көрсетуі – шәкірт үшін үлгі. Шығарма мәнерін жеткізу, орындау ерекшеліктерін талдап, пікір алмасу.

– Жаттығулар жүйесі: Дыбыс жаттығулары, тыныс алу жаттығулары, жеке вокалдық этюдтер мен домбыраға арнап берілген техникалық тапсырмалар.

– Деңгейлеп оқыту: Орындаушылық қабілеті әртүрлі оқушылармен жекелей жұмыс істеу, жеке білім траекториясын жасау.

4. Педагогикалық процестегі ынталандыру мен бақылау

– Мотивация: Оқушыны марапаттау, шағын сахналық сынақтарды ұйымдастыру, топ алдында өнер көрсету, фестивальдер мен байқауларға қатыстыру арқылы қызығушылықты арттыру.

– Кері байланыс: Оқытушы мен оқушы арасында тұрақты диалог жүргізу. Орындау кезіндегі қателер мен жетістіктерді талқылап, бірлесіп шешім табу.

– Түзету жұмыстары: Дауыстағы немесе қағыстағы әлсіз тұстарды жекелеп талдау, арнайы жаттығулар арқылы жетілдіру.

5. Ұйымдастырушылық-әкімшілік аспектілер

– Материалдық-техникалық база: Домбыра аспаптарының сапасы, дыбыстық жазба құралдарының болуы, концерт залдарының қолжетімділігі.

– Уақыт пен кеңістікті ұйымдастыру: Сабақтардың тұрақты кестесін құру, бөлімдер (ұжымдық, жеке сабақтар) арасындағы сабақтастықты сақтау.

– Әдістемелік бірлестік: Мектеп ұжымымен бірлесіп тәжірибе алмасу, әдістемелік отырыстарға, семинарларға қатысу. Басқа пән оқытушыларымен, мәдени орталықтармен байланыс орнату.

Бұл нұсқауларды іске асыру арқылы педагог оқу-тәрбие үрдісін бірізділікпен ұйымдастырып, шәкірттердің дәстүрлі ән өнерін сапалы меңгеруіне жағдай жасайды. Нәтижесінде оқушылардың өнерге деген сүйіспеншілігі артып, болашақта кәсіби деңгейде өсіп-жетілуіне оң ықпал етеді.

ТИІМДІ ӘРЕКЕТ ТҮРЛЕРІН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУДЫҢ ҮЛГІЛІК НҰСҚАЛАРЫ

Дәстүрлі ән өнерін оқыту барысында теориялық білімді практикамен ұштастыратын нақты мысалдар оқу үдерісін жандандырады. Төменде көрсетілген үлгі - мұғалімнің бір сабағына немесе сабақтар тізбегіне арнап жасалған қысқаша сипаттама:

1. Жеке орындаушылық сабақ (мысал)

Мақсат: Оқушыны жаңа дәстүрлі әнмен таныстыру, домбыра сүйемелін игерту, дыбыс шығару техникасын жетілдіру.

Сабақтың басталуы

– Дайындық: Оқушының дауысын жаттықтыруға арналған қысқа вокалдық жаттығулар (әннің дауыс аппаратына лайық буын-буынмен тіл жаттығулары).

– Домбыра қағысы: Қарапайым қағыс түрімен қысқа этюд орындау, оқушының оң қолының қозғалысын бақылау.

Негізгі бөлім

– Әнді таныстыру: Мұғалім алдымен әннің бір шумағын орындап көрсетеді, оның тарихи шығу тегін, мәтінінің қысқаша мазмұнын түсіндіреді.

– Бірге орындау: Мұғалім мен оқушы әнді жай темпте бірге орындайды, содан кейін оқушы дербес айтып көреді.

– Қателерді түзету: Дауыстың тазалығы мен интонацияға мән беру, домбыра қағысының ырғаққа сәйкестігін қадағалау.

Қорытынды

– Бейнежазбаға түсіру: Сабақ соңында оқушының орындауын қысқаша видеоға жазып, онымен бірлесе қарап талқылау.

– Үй жұмысы: Шығарманың келесі шумақтарын жаттау, дыбыс және тыныс алу жаттығуларын қайталау.

---

2. Ансамбльдік жаттығу (мысал)

Мақсат: Оқушылардың топпен ән айтудағы үндестігін, ырғақты сезінуін күшейту, бір-бірін тыңдау дағдыларын дамыту.

Сабақтың басталуы

– Бірігу жаттығуы: Хормен қысқа вокалдық жаттығулар жасау (дыбыс сапасын теңестіру үшін “у-о-а” буындарын қолдану).

– Домбыра ансамблі: Ортақ қағыстың ырғағын бірізді ету үшін баяу темпте бәрі бірге бір этюд орындайды.

Негізгі бөлім

– Ансамбльдік ән таңдау: Әннің көпдауысқа не қосымша сүйемелге арналған нұсқасы дайын болуы керек.

– Партияларды бөлу: Әр топ мүшесі қай дауысты орындайтынын анықтау. Домбырамен сүйемелдеймін дейтіндерге арнайы қағыс немесе шертпе бөлігі беріледі.

– Тұтастай орындау: Алдымен жай темпте, кейін бірте-бірте жылдамдатып, әнді әр кезеңде тыңдау мен түзету.

Қорытынды

– Жинақтау: Ансамбльдік дыбысталу сапасын ортақ талқылау. Кемшіліктер мен жетістіктерді атап өту.

– Келесі қадам: Мектепшілік концертке немесе мерекелік шараға қою үшін дайындықты жалғастыру.

---

3. Шығармашылық шеберхана (мысал)

Мақсат: Оқушылардың импровизациялық қабілетін дамыту, тарихи-теориялық білімді тәжірибемен ұштастыру.

Теориялық бөлім

– Қысқаша дәріс: Белгілі бір аймақтың ән-жыр дәстүрі туралы, мысалы, Арқа мектептерінің ән айту мәнері мен қағыстың ерекшелігін түсіндіру.

– Тарихи фактілер: Әннің мәтінінде кездесетін көне сөздер мен оқиғаларға түсінік беру.

Практикалық бөлім

– Импровизация: Әннің шумағына немесе домбыра сүйемеліне кіпкене өзгеріс енгізіп, вариация жасап көруді тапсыру.

– Шеберлік сағаты: Шақырылған кәсіби орындаушы (немесе мұғалімнің өзі) баяу темпте ән орындап көрсетеді. Оқушылар сұрақ қойып, өздері байқап көріп, пікірін бөліседі.

Қорытынды

– Мультимедиалық көрме: Тыңдалған және үйренген әндердің бірнеше нұсқасын салыстыру үшін бейнежазбаларды топпен қарап, талқылау.

– Рефлексия: Әр оқушы өзіне қандай жаңа тәжірибе алғанын, қай әдіс тиімді болғанын жазбаша немесе ауызша баяндайды.

Ұсынылған мысалдар ұстазға дәстүрлі ән өнерін оқытуда нақты қадамдар жасауға көмектеседі. Сабақтар жүйелі әрі мақсатты жүргізілген жағдайда оқушылардың орындаушылық шеберлігімен қатар шығармашылық әлеуеті де дами түседі.

ҰСЫНЫЛҒАН ӘДІСТЕРДІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ ЖӘНЕ ДАМУ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ

Дәстүрлі ән өнерін оқытудағы жанаша әдістерді тәжірибеге енгізудің басты нәтижесі – оқушылардың орындаушылық шеберлігі, сахналық мәдениеті және ұлттық өнерге деген сүйіспеншілігінің артуы. Жеке орындаушылық сабақтар мен топтық жұмыстарды ұтымды үйлестіру арқылы олар жаңа шығармаларды тез меңгеріп, музыкалық ой-өрісін кеңейте түседі. Импровизацияға бейімдеу мен мультимедиалық технологияларды қолдану оқушының еркін шығармашылық қабілетін шыңдап, заманауи білім беру үрдісіне сай бәсекеге қабілетті маман ретінде қалыптасуына жол ашады.

Болашақта бұл әдістемелік ұсыныстар заманауи форматта кеңейтіліп, онлайн платформалар арқылы жеткізілуі мүмкін. Ұжымдық жұмыс әдістерін жетілдіру, концерттік сахна тәжірибесін молайту және мұрағаттық аудио-видео жазбалармен жұмыс істеуді тереңдету – келесі даму бағыттары. Осылайша, мұғалімдер мен оқу орындары ұлттық өнерді дәріптеуде бірізді, сапалы бағдарлама түзіп, жаңа буын шәкірттерді кәсіби шыңдау мүмкіндігіне ие болады.

ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫСТАРДЫ ПРАКТИКАДА ҚОЛДАНУ ЖӨНІНДЕ АДРЕСАТҚА ҰСЫНЫСТАР

Дәстүрлі ән өнерін оқыту әдістемесін іс жүзінде тиімді енгізу үшін ең алдымен материалдық-техникалық база (аспаптардың сапасы, дыбыс жазатын құрылғылар) мен мектеп басшылығының қолдауы қажет. Ұстаздар мен оқу орны басшылығы оқу нәтижелерін кезең-кезеңімен қадағалап, талдау жүргізе отырып, келесі қадамдарды нақтылайды. Сабақ жоспары мен жылдық жоспар тұрақты түрде жаңартылып, алғашқы нәтижелерді ескере отырып түзетулер енгізіледі. Оқушылардың орындаушылық деңгейі артқан сайын, кездесуі мүмкін кедергілер (ынтаның

төмендеуі, техникалық дағдылардағы қиындықтар) алдын ала талқыланып, оларды шешу жолдары (қосымша жаттығулар, топтық мотивациялық шаралар) белгіленеді. Осылайша, әдістемелік ұсыныстарды жүйелі пайдалану арқылы жұмыс барысын тұрақты дамуға бағыттауға болады.

ҚОРЫТЫНДЫ

Қосымша білім беру жүйесіндегі дәстүрлі ән өнерін оқыту – ұлттық мұраны сақтап, оны келешек ұрпаққа лайықты деңгейде жеткізудің маңызды тетігі. Бұл әдістемелік ұсыныстарда көтерілген идеялар мен амал-тәсілдер осы бағыттағы педагогикалық үрдістің мазмұнын байытады, мұғалімнің кәсіби құзыреттілігін арттыруға ықпал етеді.

Біріншіден, ұсынылып отырған тәсілдер шәкірттердің орындаушылық дағдыларын біртіндеп жетілдіруге арналған сатылы жұмыс жүйесін қалыптастырады. Жеке сабақтарда дауыс аппаратының мүмкіндігін анықтап, оны әуенге икемдеуден бастап ансамбльмен жұмыс істеуге дейінгі кезеңдердің бәрінде шәкірттің жеке ерекшеліктері ескеріліп, вокал мен домбыраға бірдей көңіл бөлінеді. Мұнда импровизация, тарихи шолу, көрнекілік арқылы орындаушылық стилдерді салыстыру сынды элементтердің берілуі оқыту үдерісін бір сарынды болудан сақтап, оқушылардың қызығушылығын тұрақты ұстап тұруға көмектеседі.

Екіншіден, сабақ ұйымдастыру тәсілдерінің алуан түрлілігі – бала бойындағы шығармашылық әлеуетті ашуға мүмкіндік береді. Шығармашылық шеберханаларда, сахна мәдениетіне дайындық пен түрлі концерттерге қатысу барысында оқушылар өз шеберлігін шыңдап қана қоймай, топта өзара үйлесімді жұмыс істеуге, бір-бірін тыңдауға дағдыланады. Бұл алдағы уақытта өнер мектебінен тыс жерде де олардың жеке тұлғалық дамуына ықпал етіп, коммуникация дағдыларын жетілдіреді.

Үшіншіден, ұсынылған әдістемелік тәсілдер білім беру үрдісін жаңаша бағытта жүргізуге септігін тигізеді. Мультимедиялық технологияларды қолдану заманауи оқытудың талаптарына сай келеді және ұлттық өнерімізді электронды форматта дәріптеудің маңызын көрсетеді. Оқушыларға тарихи-мәдени мағлұматтарды қолжетімді әрі қызықты түрде беріп, олардың ізденіс белсенділігін арттырады.

Төртіншіден, методикалық жұмыстың сапасы мен нәтижелілігіне ықпал ететін маңызды фактор – кері байланыс пен тұрақты талдау. Ұсыныстарды іске асырған соң, әр педагог сабағына жүйелі түрде сараптама жасап, оқушылар жетістігін бағалап, кездескен қиындықтарды анықтап отыруы керек. Бұл ретте әріптестермен тәжірибе алмасу, әдістемелік кеңестерде ортақ шешім іздеу оқытудың тиімділігін жаңа деңгейге көтереді.

Сонымен, дәстүрлі ән өнерін оқытудағы осы әдістемелік ұсыныстарды жүзеге асыру мұғалімге оқушылардың шығармашылық қабілеттерін жан-жақты ашуға, ұлттық өнерге деген қызығушылықтары мен сүйіспеншіліктерін тәрбиелеуге жол ашады. Оқушылар музыканттық техниканы терең меңгеріп қана қоймай, өнер арқылы өзін-өзі дамыту мен ұлт мәдениетіне бойлау мүмкіндігін алады. Ал педагогтер үшін бұл – өз ісін жаңа қырынан жетілдіріп, кәсіби тұрғыдан шыңдалуға таптырмас мүмкіндік. Осылайша, ұсынылған әдістемелік кешен болашақ өнер иелерін тәрбиелеуге бағытталған нәтижелі қадамдардың біріне айналады.

ҚОЛДАНЫЛҒАН ЖӘНЕ ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Жұбанов, А. Ғасырлар пернесі – Алматы: Өлке, 2006.
2. Ерзакович, Б. Қазақ халқының ән мәдениеті – Алматы: Ғылым, 1966.
3. Жармұхамедұлы, М. Қазақтың музыкалық фольклоры – Алматы: Ана тілі, 2003.
4. Алпысбаева, А. Халық әндерінің орындаушылық ерекшелігі – Астана: Фолиант, 2015.
5. Әбдіғазиева, Г. Дәстүрлі ән өнерін оқыту әдістемесі – Алматы: Айғаным, 2012.
6. Нүсіпжанова, Ж. Дәстүрлі өнерді оқытудағы инновациялық технологиялар // «Музыка әлемі» журналы, 2018, №2(1), 45–52-бб.
7. Музыка оқыту әдістемесі: Педагогикалық колледждер мен өнер мамандықтарына арналған оқу құралы – Алматы: Қазақ университеті, 2010.